

SVOBODNA SLOVENIJA

ASO (LETO) XXI. (15)

No. (Štev.) 6

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

8. februarja (febrero) 1962

Po konferenci v Punta del Este

V urugvajskem letoviškem kraju Punta del Este se je 22. januarja začela 8. konferenca zunanjih ministrov 21. ameriških držav, ki so od Kanade na severu pa vse do Ognjene zemlje v Argentini povezane v Odboru ameriških držav. Na dnevnem redu je bilo sklopi vprašanje bodočega odnosa ameriških držav do Kube, ki jo je Castro vključil v blok komunističnih držav ter je tako postala odslojena deska za širjenje komunistične prevratnosti na ameriški polobli.

Ob začetku konference in med njenim trajanjem so iz Havane radijski valovi razširjali kričeče izjave komunističnih Kubačev s Castrom na čelu proti ameriški „imperializmu“ v Južni Ameriki. Pristaši Castrovega komunističnega režima so v posameznih ameriških državah, zlasti v tistih, ki so znane po svojem odločnem zadržanju proti sedanjim komunističnim diktatorji na Kubi, začeli povzročati izgrede in pogrome, da bi tako vplivali na zunanje ministre teh držav, da bi omilili svoje zadržanje do Kube in glasovali proti sankcijam proti Kubi, ali pa se vsaj vzdržali glasovanja.

Izgrede, ki so jih povzročali komunisti in Castrovi po nekaterih državah so zahtevali tudi več človeških žrtev. Tako je bilo v Venezueli 32 mrtvih. Nemiri so pa bili tudi v Brazilu, Peruju, Čilu, Meksiku in SI Salvadorju. V bolivijski prestolnici je bilo v spopadu med policijo in komunisti 33 ranjenih. Sprito takega stanja, so bili zastopniki nekaterih držav na konferenci povsem zbegani. Tako je n. pr. eden od bolivijskih delegatov zatrjeval argentinskemu tovarišu: „Če bom glasoval za sankcije proti Kubi, je bolje, da se ne vrnem domov, ker bi me po vrnitvi obesili na steber cestne svetilke.“

V takem vzdušju se je konferenca začela, nadaljevala in tudi zaključila.

Predlagala jo je Kolumbija, majhna srednjeameriška država, ki se čuti močno ogroženo zaradi Castrovega rovarjenja proti njej. Njen predlog je z obema rokama pograbila ameriška vlada in z velikimi diplomatskimi napori pripravila sestanek. Ameriški zunanji minister Rusk je prišel v Punta del Este z jasno določenim ciljem: doseči izgon Kube iz Organizacije ameriških držav in preprečiti njeno nadaljnje komunistično rovarjenje po ameriški polobli. ZDA so za svoj predlog dobile popolno zaslombo 12. latinsko-ameriških držav, od katerih sta Peru in Paragvaj v Južni Ameriki, ostale — Kolumbija, Costa Rica, Dominikanska republika, El Salvador, Guatemala, Haiti, Honduras, Nicaragua, Panama in Venezuela pa so v Srednji Ameriki.

Temu bloku se je postavil nasproti blok južnoam. držav, tkzv. trojice ABC — Argentina, Brazil in Čile ter Bolivija in republiki Ekvador ter Meksiko. Urugvaj — država gostiteljica konference, je sklenila, da bo do zadnjega čakala, na katero stran naj se nagne.

Po šestih dneh nerazrešenih razgovorov in posvetov je bilo jasno, da si na konferenci stojita nasproti oba bloka z določenimi zahtevami in cilji: Blok 12. držav z ZDA na čelu je zahteval izgon Kube iz Organizacije ameriških držav in uvedbo sankcij proti njej, da bi onemogočili nadaljnje rovarjenje komunistov po ameriških državah, blok šestih držav z Argentino na čelu si je bil z blokom dvanaestih držav edin v tem, da je treba obsoditi komunistični režim na Kubi in preprečiti njegovo razširjalno delavnost, ni pa bil za njeno izključitev iz Org. ameriških držav zato, ker da zunanji ministri nimajo pravne osnove za izgon kake države iz sklopa ostalih ameriških držav. Zato se je pri glasovanju o resolucijah zgodilo tole: Vse članice Organizacije ameriških držav — razen Kube seveda — so glasovale za obsodbo Castrovega komunističnega režima, prav tako za odstranitev Kube iz varnostnega odbora ameriških držav, pri glasovanju o izključitvi Kube iz Organizacije ameriških držav so se pa iz že navedenih razlogov vzdržale glasovanja Argentina, Brazil, Čile, Bolivija, Ekvador in Meksiko.

ZDA so si sicer pridobile potrebno dvotretjinsko večino glasov za akcijo proti Kubi, toda države, ki so se glasovale

Znova brez maske

Sovjetski komunizem je objavil novo vojno napoved Zahodu in njegovi ideologiji, ko je „Pravda“ objavila dolg govor Mihaela Suslova, teoretika sovjetskega prezidija, v katerem je dejal, da je „mirno sožitje z zahodno ideologijo nemogoče“.

Vrhovni sovjetski komunistični ideolog Suslov je tudi napadel bivšega sovjetskega predsednika Molotova in ga označil za krivoverca in razdiralca komunistične skupnosti.

Suslov je imel govor 30. januarja na zborovanju ravnateljev in profesorjev sovjetskih gimnazij, ki ga je Kremenj sklical zato, da bi začel med prebivalstvom še bolj širiti komunistično doktrino, ki jo je začrtal Hruščev na 22. kongresu sovjetske KP lanskega oktobra.

„V današnjem svetu,“ je dejal Suslov, „se bijeta dve ideologiji, komunistična in buržujska. Ker so hoteli oslabilo delovanje, ki je bilo začrtano na 22. kongresu, so sovražniki socialističnega (komunističnega) tabora okrepili protikomunistično propagando.“

Nadalje je dejal, da je objava skle-

pov mednarodnih kongresov KP leta 1957 in 1960 „opozorila na izbruh revizionizma in dogmatizma med najbolj nestabilnimi deli mednarodnega delavskega gibanja. Med nekaterimi ljudstvi ZSSR še vedno obstajajo ostanki kapitalizma.“

Ali je mirno sožitje naše socialistične ideologije s takimi izrastki možno? Nemogoče, ne da bi izdali koristi komunizma. Iz česa obstaja buržujska ideologija? Je zagrizen protikomunizem, sramotno obrekovanje socializma, propaganda vojaške napadalnosti, ideološka obramba sistema skrite sužnosti in kolonialističnega pohlepa.

Ali je možno sožitje, tudi samo začasno, s tako ideologijo? Je nemogoče, niti v mislih ne. Če bi se zgodilo, bi polagoma prišlo do ideološke razorožitve komunizma.

Mirno sožitje pomeni samo začasno se odpovedati dejanski vojni, reševati najtežje probleme med državami s pogajanjem in gospodarsko tekmovalnostjo. V ideološkem pogledu pa mirnega sožitja komunizma z zahodno ideologijo ni.“

Kuba - sovjetska orožarna

Preteklo nedeljo je Castro pozval v Havano kubansko prebivalstvo na veliko zborovanje, na katerem je znova napadel ZDA in „njihnih 13 kolonij“ — mislil je na 13 držav, ki so v Punta del Este glasovale za sankcije proti Kubi — in prečital sporočilo Hruščeva, da so „sovjetski narodi vedno z vami, naši dragi kubanski bratje.“ Napadel je Kennedyja, ker je izdal odlok o popolni prepovedi trgovanja med ZDA in Kubo in tako Castro odvezl nadaljnjih 12 milijonov dolarjev letnega dohodka. Na zborovanju se je zbralo po kubanskih poročilih ok. 1 milijon ljudi (vsak šest Kubanec) ter je Castro kričal, da to pomeni, da je „njegova vlada najbolj demokratična vlada na ameriškem kontinentu.“

Medtem so v Washingtonu objavili poročilo o nagradenju sovjetskega orožja na Kubi v času od novembra 1960 do avgusta 1961. Iz ZSSR je Castro v tem času dobil že nad 100 milijonov dolarjev v orožju in drugega vojaškega materiala ter ima danes Kuba med drugim tudi med 50 in 100 sovjetskih reaktivskih letal Mig, v kratkem pa bo dobila še bombnike in kratkoletne rakete.

S pošiljanjem orožja je ZSSR lanskega avgusta prenehala zato, da so mogli sovjetski inštruktorji medtem uriti kubansko vojaštvo s tem orožjem. Staro orožje, s katerim je bila doslej Castrova vojska oborožena, pa je kubanska vlada začela pošiljati gveril-

skim oddelkom v Latinsko Ameriko.

Svet OAD se je sestal v sredo, 7. t. m. v Washingtonu ter je začel razpravljati o sklepih konference zunanjih ministrov OAD v Punta del Este, da jih bo spravi v dejanja. Med sklepi je, kakor je znano, tudi sklep o preprečitvi pošiljanja kubanskega orožja v druge ameriške države.

Ameriška obveščevalna služba je ugotovila, da je Castro dobil iz sovjetskega bloka doslej naslednje količine orožja: Med 50 in 100 reaktivskih Migov; 150 do 200 srednjih in težkih tankov; 50 do 100 oklopnih vozil; 500 do 1000 poljskih topov; 500 do 1000 protiletalskih topov; 500 minometalcev; 200.000 pušk, strojnice in brzostrelke; 4.000 tovnikov in drugih vozil. Castro je iz komunističnega bloka dobil tudi helikoptere, prevozna letala in dvomotorna letala za potniški promet.

Doslej ZSSR ni poslala Castro vojnih ladij in reaktivskih bombnikov. V kratkem pa bo začel dobivati tudi bombnike, pomorske edince in verjetno tudi kratkoletne rakete, toda brez atomskih nabojev.

Mesečno pripluje v kubansko pristanišča 25 do 30 komunističnih ladij, iz katerih raztovarjajo poleg običajnega blaga tudi orožje.

Medtem ko je Kuba ena izmed manjših ameriških držav, pa je sedaj med njimi najbolj oborožena.

NOVI SOVJETSKI PREDLOGI GLEDE BERLINA

Ameriški veleposlanik v Moskvi Thompson se je pretekli četrtek sestal na kratek razgovor s sovjetskim zunanjim ministrom Gromikom in z njim razpravljati o možnostih rešitve berlinskega problema. Na tem sestanku je Thompson sporočil Gromiku — bil je to tretji sestanek med obema v letošnjem letu — da ameriška vlada zavrača sovjetski predlog, da bi Berlir postal neodvisna država, ki bi bil vključen kot nov član v OZN obnemem z Zahodno in Vzhodno Nemčijo.

Ta sovjetski predlog je Gromiko dal Thompsonu na prejšnjem sestanku med obema, ki je bil 12. januarja t. l. Hruščev je ta predlog dal kot „novo variacijo naših naporov, da bi zahodni Berlir postal svobodno mesto.“

Za ZDA in zaveznike je tudi ta sovjetski predlog prav tako nesprejemljiv, kakor so bili vsi dosedanj.

Zahodnonemška vlada je ob tej priložnosti izjavila, da tudi ne pristaja na takšno rešitev berlinskega vprašanja in da te sovjetske predloge smatra samo za novo sovjetsko formulo, da bi Moskva pretrgala obstoječe politične in gospodarske zveze zahodnega Berlina z Zahodno Nemčijo in privedla do priznanja vzhodnonemškega režima.

ZBORNIK - KOLEDAR

Svobodne Slovenije za 1962 v vsako slovensko družino, v sleherni slovenski dom!

Če ga še nimate, naročite ga še danes. Stane samo 330 pesov.

Sklicanje Vatikanskega vesoljnega zbora

Sv. oče Janez XXIII. je v petek, 2. t. m. objavil, da sklicuje 2. vatikanski vesoljni zbor za 11. oktobra t. l. V to zadnem nagovoru je Janez XXIII., ki ga nekateri že označujejo kot „papeža edinstvi“, izrazil upanje, da bo vesoljni zbor okrepil katoliško Cerkev in pripomogel k ohranitvi miru.

Vesoljni zbor bo prvi v devetdesetih letih ter ga Janez XXIII. navezuje na papeža Celestina in njegov vesoljni zbor v Efezu leta 431, ki je takrat pozval krščanske sile na tesno združitve, kakor jih danes Janez XXIII. poziva na združitve proti grožnjam brezbožnega komunizma.

Janez XXIII. je postavil datum 11. oktobra kot spomin na efeški vesoljni zbor, ki je preglašil božje materinstvo Device Marije.

Sedanji 2. vatikanski vesoljni zbor bo 21. vesoljni zbor v zgodovini katoliške Cerkve. Zadnji vatikanski zbor je bil leta 1869, ki pa je bil prekinjen, ko so nacionalistične italijanske sile okupirale Rim. Sedanji vatikanski vesoljni zbor bo v baziliki Sv. Petra ter se bo na njem zbralo ok. 3000 cerkvenih dostojanstvenikov. Bo eno največjih in odločilnih zborovanj v zgodovini katoliške Cerkve.

I Z T E D N A V T E D E N

V zvezi z zadnjimi izgrede in pogromi, ki so jih povzročali komunisti in castrovi po raznih mestih Venezuele zaradi očitnega nastopa venezuelske vlade proti sed. komunistični kubanski vladi na zadnji konferenci zunanjih ministrov ameriških držav, so varnostne oblasti odkrile velike količine orožja, ki so ga imeli pripravljenega prevratniki. V mestu Turimiquire, v državi Sucre, so imeli celo taborišče za vežbanje gverilcev. Policija in vojaške oblasti so zaprele veliko število komunistov in castrovih agentov.

Na Kubi Castro strelja svoje politične nasprotnike. To je delal celo med trajanjem zadnje konference zunanjih ministrov ameriških držav, nadaljuje pa s pobijanjem borec za svobodo tudi po tej konferenci. Tako je v zadnjih dneh dal med drugimi ustreliti vodjo združenega katoliškega gibanja Braulio Amadorja Quesado in ustanovitelja gibanja 26. julij Henrika Canta.

Na Kubi morajo ljudje zaradi Castro, ki je to bogato državo spravil čisto v sovjetski politični in gospodarski blok, trpeti pomanjkanje najrazličnejših stvari, ki jih potrebuje človek za vsakdanje življenje. Vlada se za to dosti ne zmeni, pač pa razmetuje denar za komunistično propagando. Tako je te dni razpisala 2.330 štipendij za srednje in visokošolce za učenje ruskega jezika.

Predsednik venezuelske krščanske krščansko-demokratske skupine COPEI dr. Rafael Caldera, ki igra kot predsednik venezuelskega parlamenta važno vlogo v venezuelskem političnem in parlamentarnem življenju, se mudi na obisku v Zahodni Nemčiji. V Bonnu ga je sprejel zahodnonemški kancler in vodja nemške kršč. dem. stranke dr. Adenauer.

Guverner brazilske države Guanabara Lacerda, odločen borec proti komunizmu, je izjavil, da sta Quadros in sedanji levičarsko-ameriški predsednik Goulart napravila v državi tako politično in gospodarsko zmedo, da se postavljata samo dve izbiri: ali vojaška diktatura, ali pa „ljudska“ republika.

Biv. brazilski predsednik dr. Kubiček in njegov predsedniški kandidat pri zadnjih volitvah maršal Teixeira Lott sta obsodila neodločno zadržanje sedanje brazilske vlade na zadnji konferenci ameriških zunanjih ministrov v Punta del Este.

Predsednik ZDA Kennedy je podpisal odredbo o prepovedi uvažanja blaga iz Kube. Iz ZDA je pa iz človekoljubnih razlogov še naprej dovoljen izvoz živil in zdravil na Kubo.

Predsednik ZDA J. Kennedy bo še pred poletjem obiskal Mehiko. V narčtu ima obisk tudi Argentine. Datum obiska pa še ni določen.

ZDA bodo v letu 1962 izdale 5.500 milijonov dolarjev kot pomoč gospodarsko nerazvitim državam.

Brat severnoameriškega predsednika, njegov pravosodni minister, Robert Kennedy je na potovanju okoli sveta prišel na enotedenski obisk na Japonsko. V Tokiu so mu pripravili navdušen sprejem.

Clement Attlee, biv. angl. laboristični predsednik vlade in prvak te politične skupine si je zdravstveno stanje v bolnišnici že toliko izboljšal, da je izven življenjske nevarnosti. Imel je hude bolečine v želodcu in trpel tudi zaradi oslabelega srca.

V britanskem parlamentu se je v ponedeljek začela važna zunanje-politična debata zaradi nedavnih izjav zunanje ministra lorda Home-a o krizi

zaupanja v OZN in glede podeljevanja novih ustavnih pravic Rodeziji. Nezadovoljni poslanci so to priložnost izrabili tudi za napade na predsednika vlade zaradi njegove nedavne odredbe o zamrzitvi delavskih plač.

V Karlsruhe v Zahodni Nemčiji se zapri nevarno nemško vohunko dr. Ursulo Marneninger, ki je že od leta 1956 dajala važna sporočila o delovanju in izsledkih Euratona vzhodnonemški komunistični vladi.

De Gaullova napoved, da bo v kratkem dosegel pomiritev Alžira in da bo to francosko področje v Afriki dobilo neodvisnost, je med skrajnimi francoskimi nacionalisti-koloni v Alžiru povzročila še večje nasprotovanje izvedbi njegovih načrtov. Člani francoske tajne vojske so v Alžiru izvedli več drznih napadov. Zasedli so celo poslopje lista L'Echo d'Oran v Oranu in so prisilili urednike in tiskarno, da so izdali posebno revolucionarno izdanje tega lista, v katerem napovedujejo, da ne bodo nikdar pristali, da bi Alžir prenehal biti sestavni del Francije.

Italijanska krščanska demokracija je prejšnji teden zaključila v Neaplju petdnevni kongres ter odobrila predlog glavnega tajnika stranke Alda Moro-a in predsednika Fanfanija o naslonu stranke na levo. Se pravi, dobila odobritev za sodelovanje te stranke z Nenni-jevimi socialisti. V Italiji je krščansko-demokratska stranka vladala zadnjih 18 mesecev s pomočjo socialnih demokratov, liberalcev in republikancev. Levo krilo stranke si je že več let načaj prizadevalo za ustvaritev sredinsko-levičarske vlade, pa v svojih naporih ni uspelo. Sedaj je za ta predlog dobilo večino glasov na kongresu. Predsednik Fanfani je dejal, da stranka s sprejetjem podpore Nenni-jevih socialistov v parlamentu ne bo zapustila svoje zunanje politične smeri ter še naprej odklanja vsako sodelovanje s komunisti in fašisti.

Trije bivši italijanski predsedniki kršč. demokratske stranke so sedanje predsednika Fanfanija opozarjali na nevarnost, v katero spravlja s svojo novo politiko stranko in Italijo. Tako je Giuseppe Pella naglašal, da je naslon na socialiste nevarna stvar, Mario Scelba vidi v novi Fanfanijevi politiki izročanje Italije socialistom-komunistom, Tambroni pa je opozarjal Fanfanija, da so Nenni-jevci javno izjavili, da so proti sedanjemu italijanskemu zunanje-političnemu kursu.

Na zatiranje Morovih in Fanfani-jevih pristašev, da je Nenni nedavno izjavil, da je prekinil zveze s komunistično stranko, nasprotniki paktiranja stranke z Nenni-jevci naglašajo, da je Nenni res dejal, da nima več zvez s komunisti, toda tedaj je izustil tudi tole krilatico: Ločeno korakamo zato, da bomo skupaj udarili.

Po kongresu je Fanfani dal ostavko vlade. Predsednik republike Gronchi zaradi boleznih s konzultacijami še ni začel. Je pa gotovo, da bo Amintore Fanfani zopet sestavil koalicijsko vlado krščanskih demokratov, socialnih demokratov in republikancev. Nenni-jevi socialisti v vladi ne bodo zastopani, pač pa jo bodo v parlamentu in senatu podpirali.

Tito je znova na obisku pri Naserju v Egiptu.

V Jugoslaviji so zaradi mraza umrle 3 osebe.

Komunistična Kitajska namerava kupiti več potniških letal na reaktivski pogon v Angliji. Tam jih bodo pod ugodnejšimi plačilnimi pogoji kot pa v Sovjetski zvezi.

Slovenski izseljenski čudež

Izid slovenske knjige je vedno pomemben dogodek. Priča in potrjuje, da se slovenski narod kulturno vedno bolj razvija, raste in vsestransko razrašča in poganja korenine vedno globlje v osrčje in bistvo slovenstva in mu zagotavlja trdnjšo bodočnost.

Če je bilo s slovensko knjigo že doma tako, kaj naj rečemo še le o slovenski knjigi v izseljenstvu? Že doma nas je malo, v izseljenstvu pa v primeru drugih izseljenskih nadodnostnih skupinami še manj. Pa imamo tako dobro organizirano kulturno življenje, da smo ga lahko veselili. Zlasti s svojimi knjižnimi izdajami smo daleč pred vsemi ostalimi emigrantskimi skupinami.

Ob pogledu na množico dobrih slovenskih knjig, ki so doslej izšle v izseljenstvu, in med katerimi zavzema najvidnejše in najpomembnejše mesto Zbornik-Koledar Svobodne Slovenije, se bo marsikomu porodilo vprašanje, kako je bilo mogoče pri tako majhnem številu slovenskih izseljencev izdati tako lepa književna dela. To vprašanje je tem bolj upravičeno, če kdo pogleda samo za trenutek v izlozbe velikih založb in v njih ugotovi, da so n. pr. knjige dvakrat, trikrat manjše kot je Zbornik Sv. Slovenije v španskem, nemškem, angleškem ali italijanskem jeziku, čeprav so izšle v velikih nakladah, dva do trikrat in še večkrat dražje, kot pa je Zbornik ali kakšna druga slov. knjiga.

Kje je tisti čudež, ki omogoča, da slovenski izseljenci redno vsako leto dobivajo tako dragoceno knjižno darilo pa po tako nizkih cenah?

Odgovor na to vprašanje je kaj enostaven! Pri izdajanju slovenskih knjig za slovenske ljudi v svetu nas ne vodijo trговski razlogi. Niso ti razlogi merodajni za izdajanje slovenskih knjig! Kajti, če bi bilo tako, potem bi bili prepričani, da nobene slovenske knjige ne bi bilo v izseljenstvu iz enostavnega razloga, ker bi bila predraga in se nje izdajanje iz trgovskih razlogov ne bi izplačalo.

Samo ljubezen do lepe slovenske besede, do slovenskih ljudi v svetu nam narekuje, da nadaljujemo delo, ki smo si ga postavili ob prihodu v nove dežele: da imajo slovensko branje sredi tujega sveta rojaki sami in njihovi otroci! Da pa so slovenske izseljenske knjige v primeru s cenami knjig velikih narodov tako poceni, omogočajo samo trud, velike osebnostne in materialne žrtve, idealizem, požrtvovalnost in nesebičnost tistih, ki z izdajanjem slovenskih knjig ne iščejo nobenih osebnih koristi, ampak to delajo samo iz ljubezni do svobodne slovenske besede, za katero bi radi dosegli, da ne bi nikdar umrla, ampak živel iz roda v rod.

To je tisti slov. izseljenski čudež! Da se pa lahko dogaja iz leta v leto naprej, se moramo zahvaliti tistim slovenskim rojakom, ki slovenske knjige in liste ter časopise naročajo, kupujejo in širijo med slovenske ljudi. Na ta način nam omogočajo, da lahko zberemo z velikimi težavami skupaj toliko sredstev, da z njimi plačamo tiskarske in ostale stroške. Ti pa so veliki. Iz leta v leto postajajo večji in je zato izdajanje slovenske knjige v izseljenstvu združeno z vedno večjimi težavami.

Da bi dosegli, da slovenska knjiga tudi ob povečanju tiskarskih stroškov za slovenske ljudi ne bi bila predraga in da bi si jo lahko nabavil prav vsakdo med nami, smo se obrnili na slovenske podjetnike, samostojne obrtnike, industriale, trgovce, kulturne, gospodarske in druge ustanove s prošnjo, naj bi nas v našem prizadevanju pri izdajanju cenjenih slovenskih knjig podpirali z naročilom objave oglasov.

Moramo priznati, da smo s to akcijo maleteli na precejšnje razumevanje. Ponekod je bilo celo tolikšno, da smo naravnost veselili tako velike narodne zavezanosti in čista odgovornosti za še večjo povezano slovensko skupnost z lepo slovensko knjigo. N. pr. v Mendoza v Argentini! Malo več kot 300 vseh Slovencev je samo tam, pa so nam priskočili na pomoč pri izdajanju letošnjega Zbornika skoro vsi tamošnji slovenski podjetniki, obrtniki ter društva. In slovenski rojaki iz Kanade! Globoko smo jim hvaležni za pomoč, ki nam jo že nekaj let izkazujejo s tem, da nam zaupajo objavo oglasov za svoja podjetja. Prav tako vsem ostalim. Bodite prepričani, da ste s tem izvršili tudi dobro delo za slovenske ljudi, za slovenski narod, saj ste omogočili v precejšnji meri, ne samo, da je knjiga izšla, ampak, da je izšla tudi po tako nizki ceni.

Pri izdaji Zbornika-Koledarja Svobodne Slovenije za leto 1962 so nas pa z objavo oglasov podprla naslednja slovenska podjetja in ustanove:

V Argentini: Korenina, S. A., T. y F., Zedinjena Slovenija (Društvo Slovencev), Slovenska kulturna akcija, Duhovno življenje, Vestnik, Slovenski fantovski odsek v Mendoza, Slovenska deklasična organizacija v Mendoza, Društvo Slovencev v Mendoza, Slov. planinsko društvo v Argentini, Naš dom v San Justu, Slovenski dom v San Martinu, Ivan Mušič, Vigor S. A. C. e. I., Muebles Emona, Maks Borštnik, Slovenska mizarna, Cortes Conde-Kremzar-Magister, MEGOR, Slovenska hranilnica, Bled (P. Novak), Mercado Bivovik, Marroquinería Florida, Bajda Peter in sinovi v Mendoza, Drava (D.

Havelka), Bazar Armando (F. Tomazin), Stavbino tesarstvo (Lučvik in Maks Ovtjak), Krojaška delavnica Triglav (St. Grebenc v Mendoza), Peter Capuder, fino krojaštvo za dame in gospe, C. A. C. E. S., dr. Ljotze Berce, Tiskarna Herman Zupan, avtomehanična delavnica Janez Brula, Šeme-Bidovec, Bucarri & Galletti (zastopnik L. Novak).

Iz Kanade: Jože Kastelic, gradbenik, Ivan Kavčič, gradbenik, Slo-Can Centre, Hranilnica in posojilnica, Fran Electric, zid. podjetje Janez Tratnik in stavbno podjetje Triglav.

Poimensko smo jih navedli da se jim na ta način javno zahvalimo za razumevanje, ki so ga pokazali za naše prizadevanje za izdajanje slovenske knjige in za njihovo dragoceno pomoč za kritje velikih stroškov, ki so združeni z izdajo tako reprezentativnega dela kot je Zbornik-Koledar Svobodne Slovenije.

Vse naprošamo, da nam desedanj naklonjenost ohranijo še za bodoče, ostale slovenske podjetnike in kulturne ustanove pa, da se tudi oni pridružijo zboru tistih, ki smatrajo za svojo narodno dolžnost, da del svojih dohodkov odmerijo tudi za izdajo slovenske knjige v izseljenstvu.

KAJ PRAVITE

V 3. številki letošnje Svobodne Slovenije je v zglavju „Kaj pravite?“ neki Dias napisal nekaj opazk k radijskim oddajam tvrdke Buccari y Galletti. Prav bi bilo, če bi se oglašili neposredno prizadeti (Jadran SRL kot izdajatelj plošč in g. Ljotze Novak kot sestavljavec programov radijskih oddaj) in pojasnili svoje stališče. Jaz bi rad pojasnil le par stvari, da bo vse postavljeno na pravo mesto.

1. Odločno osporavam Diasu trditev, da bi slovenska društva (zlasti pevski zbori) morala pomagati podjetju Buccari in Galletti pri njegovih trgovsko-propagandnih radijskih oddajah. Imamo v isti stroki dovolj slovenskih podjetij, ki so bolj potrebna propagande. Naši zbori in posamezniki pa naj delajo za tuje podjetje?

2. „Stella d'argento“ (slovensko Zvezda srebrna) ni laška popevka, ampak meksikanska. Če jo v slovenski oddaji pojo slovensko, me prav nič ne moti. Pred par dnevi so jo peli v nemščini v nemški radijski oddaji, pa došle v nobenem tukajšnjih nemških dnevnikov nisem zasledil, da bi se kdo zaradi tega zgražal. Sicer pa: Mnogi današnji štiridesetletniki so v italijanskih taboriščih in tudi po ulicah večnega Rima pred 15. leti Zvezdo srebrno kaj radi prepevali. Zakaj bi nam naj sedaj postala nenkrat zoprna? Uboga Srebrna zvezda! Vse mogoče tuje popevke in glasbeno šaro lahko prenesemo v Bumarjevih oddajah (navedem le znano Jutri — Morgen, Čiv-čiv itd. na ploščah, ali pa razne Drvarske — Holzacker — koračnice in valčke v dvomljivih priredbah in izvedbah harmonikarja), le ti si nam v spodniko. — Bodimo dosledni in odklanjamo vse, kar ni 100% slovenskega izvora, ali pa rajši molčimo, da ne bomo vzbujali videza pristranosti.

3. Naše slovenske glasbene umetnine (ne: umetnine v glasbi!), izvajane pred tujo publiko, bi delale čast vsej naši emigraciji in narodu, kateremu pripadamo. Tako prav trdi Dias in se popolnoma strinjam z njim, le vizu zapustil Jugoslavijo. Zaradi njegove osebne varnosti sem odredil, da ga morata do meje spremljati dva uradnika Uprave mesta (beograjska policija, op. p.). Kar pa se je pozneje dogajalo v zvezi s Stojadinovićem, to ni bilo več v moji moči.

Izjava Winstonu Churchill v londonskem parlamentu, da je jugoslovanska vlada zahtevala internacijo Stojadinovića na otoku Mauricius, ne odgovarja resnici. Sicer pa dobro vemo za stališče g. Churchilla tudi do tiste vlade, ki je Jugoslavijo pahnila v vojno po nagovoru Anglije in za njen račun, da bi takim izjavam mogli posvečati pozornost. Simptomatično pa je, da je g. Churchill med drugim v zvezi s Stojadinovićem poudaril, da morajo z njim na otoku Mauriciusu postopati tako, kot je običajno postopanje z osebo, ki ima tak položaj in prejemke, ki jih ima britanski polkovnik.

Iz vsega tega je jasno razvidno, da se naša država odnosno njena vlada v ničemer ni ponižala v zvezi z interniranjem dr. Stojadinovića, kot to naveda pisec članka v Iskri, ampak je storila samo svojo dolžnost.

Stojadinović je bil brez dvoma sposoben človek v svojem, v strokovnih zadevah, toda v političnem pogledu ni imel potrebnega čuta za mero, kako daleč človek more in sme iti — osnovni pogoj za pravilno in pravično vodstvo državne politike.

Poskus dr. Stojadinovića, da s pomočjo zelenih sraje uvede v Jugoslavijo režim po Hitlerjevem in Mussolinijevem vzoru, kar je tudi v resnici privredlo do njegovega padca z oblasti, kot znani njegovi razgovori in pogajanja s poglavinikom Paveličem v Argentini poleg vseh drugih njegovih strokovnih kvalifikacij jasno pokazuje njegovo slabo politično zrelost.

Obžalujem, da sem moral — ker sem pač bil izzvan — malo odstopiti od starega rimskega pregovora De mortuis nihil nisi bene.

ARGENTINA

Dve stvari sta bili, ki sta prejšnji teden povzročili v vrstah argent. oboževalnih sil veliko vznemirjenje: postavitve Perona za poslanskega kandidata justicialističnega bloka za Bs. Aires in za viceguvernerja v prov. Bs. Aires ter zadržanje argent. delegacije na zadnji konferenci zun. min. 21 ameriških držav v Punta del Este v Urugvaju.

Glede akcije peronistov so drž. tajniki vojaških resorov kmalu prišli na čisto. Od notr. ministra so zahtevali podrobna poročila o njihovem delovanju, nato pa so z njim in min. za narodno obrambo znova potrdili, da oborožene sile in vlada ne odstopajo od načel osvobodilne revolucije. Zato ne more biti govora o Peronovi vrnitvi, njegovi rehabilitaciji, kakor tudi ne o rehabilitaciji vodilnih osebnosti njegovega režima.

Resnejša zadeva je pa bila zadržanje argent. delegacije na ameriški konferenci. Argent. vojska, letalstvo in mornarica so mnenja, da je zun. minister dr. Carcano napravil ugledu Argentine v svetu neizmerno škodo s tem, da ni s Severno Ameriko in ostalimi državami glasoval za izključitev Kube iz Organizacije ameriških držav. V takem zadržanju argent. delegacije vidijo na delu tajne sile, ki argentinsko zunanjo politiko usmerjajo v tkzvi. tretjo pozicijo t. j. v nevtralni blok. Na to pa po svoji odločni usmerjenosti proti komunizmu ne pristajajo, ker bi to bilo tudi proti argent. tradiciji. Zato so imeli drž. tajniki za vojsko, letalstvo in mornarico vrsto razgovorov, na katerih so ugotovili, da so vsi v gornjem vprašanju enakih misli in da bodo za rešitev tega spornega vprašanja nastopali enotno. O svojih razgovorih in odločitvah so drž. tajniki sproti obveščali vse garnizije in pomorske ter letalske baze v notranjosti republike. Vse so bile solidarne z njimi.

Svoje odločitve so drž. tajniki vojaških resorov strnili v naslednje zahteve: zun. politika se mora spremeniti tako, da bo v skladu s smerjo zun. politike demokratskih držav zahodnega bloka. Argentina mora takoj prekiniti odnose s Kubo, zun. minister, vsi člani argent. delegacije na zadnji ameriški konferenci pa morajo biti odstranjeni, kakor tudi vsi tisti višji uradniki v zun. ministrstvu, ki so vplivali na spremembo argent. zunanje politike.

Te zahteve so drž. tajniki vojaških resorov pisмено sporočili predsedniku vlade. Z njim so imeli zatem tudi daljše razgovore. Na enem takih sestankov, je zunanji minister podrobno poročal o poteku ameriške konference. Listi so pisali, da je bila napetost posebno velika v četrtek in petek. Predsednik je vztrajal pri svojem stališču: Zun. min. je postopal pravilno, ker se je držal njegovih pismenih navodil. Tam pa je bilo zapisano, da se mora držati zakon. Po njegovem mnenju po mednarodnem pravu zun. ministri ne morejo izključiti kake države iz Odbora am. držav. Državni tajniki vojaških resorov pa niso tega mnenja in zagovarjajo svoje že omenjeno stališče. Takega mnenja so tudi biv. predsednik revoluc. vlade gen. Aramburu, vojni minister v revoluc. vladi gen. Osorio Arana, biv. glavni poveljnik gen. Toranzo Montero ter opozic. politiki.

Pa so našli rešitev. To je potrdilo uradno poročilo, ki je bilo izdano v petek ponoči. Navaja, da se je na povabilo predsednika sestel kabinet za zunanjo varnost (minister za narodno obrambo, za zun. zadeve ter tajniki vojaških resorov) ter notr. minister kot predsednik kabineta za notranjo varnost. Po presoji zun. politike v zvezi s 8. ameriško konferenco, je predsednik izdal poročilo, v katerem naglašja, da Argentina stoji na stališču, da je sedanji kubanski marksistično-leninistični režim povsem nezdržljiv z medameriškim sistemom in da povezava tega režima s komunističnim blokom ruši solidarnost in enotnost ameriške poloble. Je tudi nezdržljiv s cilji Org. am. držav. Zato je bila argent. vlada od vsega početka zato, da Kubo izločijo iz medameriškega sistema po določilih mednarodnega prava. Od devetih resolucij, ni glasovala samo za dve. Bo pa Argentina sedaj v celoti izpolnila zahteve vseh resolucij. Zato bo zun. min. takoj vzel v presojo revizijo odnosov s Kubo in se mora prekinitev odnosov med obema državama izvršiti v najkrajšem času. V zvezi s tem je argent. veleposlanik na Kubi že dobil naročilo, da mora odpotovati iz te države.

Z zadržanjem argent. delegacije v Punta del Este se je bavil tudi predsednik dr. Frondizi v zadnjem govoru, ki ga je imel prejšnjo soboto ob začetku del pri graditvi predora pod reko Parana med mestoma Parana in Sta Fe ter je odločno zavračal kritike svoje notranje in zunanje politike.

Iz političnega življenja jugoslovanske emigracije

D. Cvetković o interniranju ter izgonu dr. Stojadinovića

O smrti biv. predsednika jugoslovanske vlade dr. Milana Stojadinovića v Buenos Airesu, o kateri smo poročali v Sv. Sloveniji, je objavila nekrolog tudi Münchenska Iskra, glasilo ljutičevskega gibanja. Biv. predsednik jugosl. vlade Dragiša Cvetković, ki je prišel na ta položaj po zrušenju Stojadinovićeve vlade, je smatral, da nekatere navedbe v nekrologu niso točne. Tako zlasti ne tiste, ki se nanašajo na internacijo dr. Stojadinovića in na njegov poznejši izgon, odnosno kot pravi Cvetković na njegov „odhod“ v inozemstvo.

Ker je o teh vprašanjih v javnosti še precej nejasnosti, mislimo, da je prav, da bralcem lista povemo, kako to stvar prikazuje Dragiša Cvetković.

V uvodu Cvetković navaja, da se je s Stojadinovićem poznal že od začetka njegove politične delavnosti, z njim se je nato dobil v narodni skupščini leta 1927. Pravi, da je bil tedaj Stojadinović pri kralju Aleksandru v nemilosti in da je Cvetković ponovno skušal pri kralju posredovati v Stojadinovićevo korist. Med šestojanuarskim režimom je z njim sodeloval z ostalo opozicijo. Pravi, da je Stojadinović tedaj zastopal celo republikanske ideje. Ob sestavljanju Jevtičeve vlade, da je z njim zastopal mnenje, da je treba prenehati s abstinenčno politiko glavnega odbora radikalne stranke. Dalje Cvetković navaja, da je junija meseca Stojadinović z glavnim odborom radikalne stranke ustanovil Jugoslovansko radikalno zajednico (netočno, kajti Jugoslovanska radikalna zajednica je bila ustanovljena šele avgusta 1935, 24. junija 1935 je Stojadinović šele postal predsednik. Op. p.) ter da je bil Cvetković proti tej

kombinaciji, ker je bil prepričan, da se bo zaradi osebnih ambicij razbila. Prav tako navaja, da je kot predsednik poslanskega kluba svetoval Stojadinoviću, naj ne forsira konkoddato in da ga je v tem vprašanju podprl posebno dr. Korošec, za katerega so „govorili, da je iniciator vseh tedanjih žalostnih dogodkov, ki so se odigrali v Beogradu v zvezi s tem vprašanjem, kar pa ni bilo res. Nato pa nadaljuje.

„Vse to je privedlo do vedno večjega razhoda med menoj in Stojadinovićem, ki je dobil svojo končno obliko v vprašanju sporazuma s Hrvati.

Ko sem prevzel vlado skupno z dr. Korošcem in dr. Spahom, smo dr. Stojadinoviću svetovali, naj ostane na čelu Jugoslovanske radikalne zajednice in naj čaka na svoj čas. On na to ni pristal, ampak je preko svoje soproge Avguste Stojadinović vzdrževal tajne zveze z nemškim poslanikom von Herenem. Temu je Avgusta Stojadinović izročila razna poročila in mu predala v varstvo tudi tajni Stojadinovićeve arhiv in vse, kar je bilo nevarno za varnost naše države in za ohranitev dobrih sosedskih odnosov z Nemčijo in Italijo.

Grof Ciano je nekoč v razgovoru z našim poslanikom v Rimu B. Hristićem izjavil dobesedno tole: „Lahko Vam izjavim, da mi želimo, da se Stojadinović vrne na oblast in da Berlin nima niti malo zaupanja v kneza Pavla. Po Stojadinovićeve padcu se je naša politika čisto spremenila.“ Na moj odgovor, pravi Hristić, me je Ciano prekinil z izjavo, da so imeli Francozi v nekem vagonu, ki je bil zaplenjen v Charite-sur Loire, vse dokumente, iz katerih je razvidno, da smo mi vodili čisto drugo politiko. „Sedaj je vse znano,“ je zaključil svojo izjavo Ciano.

Novice iz Slovenije

PREOSNOVA GIMNAZIJ V SLOVENIJI

V Sloveniji je po raznih spremembah, ki so jih sedanji oblastniki izvršili v ustroju sednjega šolstva, gimnazija ostala še vedno najbolj razširjena šola.

V letu 1918-19 je bilo v Sloveniji 20 gimnazij s 4914 učenci in 28 srednjih strokovnih šol s 1282 učenci, leta 1939-40 je bilo 18 gimnazij s 4349 dijakmi ter 16 srednjih strokovnih šol, v šolskem letu 1960-61 je pa bilo v Sloveniji 27 gimnazij s 7700 učenci. Gimnazije so v Brežicah, Celju, Črnomlju, Idriji, na Jesenicah, Kamniku, Kočevju, Kopru (2), Mariboru (2), Kranju, Ljubljani (5), Murski Soboti, Novi Gorici, Novem mestu, Piranu, Ptuj, Postojni, na Ravnah, Stični, škofji Loki in Trbovljah. Letos obiskuje slovenske gimnazije 9036 dijakov in dijakin.

Odkar so sedanji prosvetni organi vključili nižjo gimnazijo v redno osemletno osnovno šolo in tako program osnovnošolske izobrazbe poenotili za vse kraje v državi, ima gimnazija le štiri letnike. O programu za te letnike so v zadnjih letih mnoge razpravljali. Ob reformi „vsebinske podobe“ so bili v Sloveniji drugačnega mnenja kot v drugih republikah, kjer so uveljavili dualistični način učnega programa, t. j. takega, v katerem ločijo pouk v dve veji: ena bolj poudarja družbene predmete, druga pa bolj tehnične.

Ob reformi gimnazije je bilo v Sloveniji precej polemike o tem, ali naj gimnazija še naprej ostane splošno izobraževalna šola, ali pa naj se vključi v sistem strokovnih šol kot zaključna strokovna šola. Zagovorniki spremeni-ve gimnazije v strokovne šole so navajali, da bi bila prednost takega gimnazijskega sistema v tem, da bi absolutno tako reformirane gimnazije dobili strokovno izobrazbo srednje šole ter bi se takoj lahko vključili v svoje stroke. Pa je zmagovala druga, naj gimnazija ostane še naprej šola, ki bo učencu dala potrebno splošno izobrazbo. To stališče je v ljubljanskem parlamentu zagovarjal predstavnik izvršnega sveta LRS Vlado Majhen. Med drugim je navajal, da naj gimnazija organizira različne oblike študija za državljane v celovitem razmerju. Dosedanje izkušnje so pokazale, da je splošno izobraževanje odraslih neogibno. Doseganje vse višje strokovnosti, čeprav v istem poklicu, pogosto ni mogoče brez poglobljene splošne izobrazbe, ki je temeljni pogoj za specializirano višjo strokovnost. Takim ljudem naj pomaga gimnazija s tistimi področji iz splošne izobrazbe, ki so zanje nad vse pomembne. Gimnazija naj pomaga tudi odraslim iz proizvodnje, ki se žele vključiti v visokošolski študij. Z vključevanjem visokokvalificiranih delavcev v visokošolski študij smo dosegli minimalne uspehe. Izkušnje kažejo, da bi strokovno visokokvalificirani delavci laže usvajali znanje na visokih šolah, ko bi pred vpisom obvladali določeno splošno izobraževalno vsebino gimnazije.

Pri določanju vzgojno-izobraževalnih nalog reformirane gimnazije so bila po izjavi Vladka Majhna merodajna tri temeljna načela: reforma splošne izobrazbe — pri kateri se je treba ozi-

rat na razširitev splošne izobrazbe in reformo vsakega predmeta posebej, drugo načelo naj bo, da gimnazija ostane tudi zaključna šola in tretje, da se tesneje vključi v komunio.

Resolucijo o vlogi in nalogah tako preosnovane gimnazije in vzgojno-izobraževalnem sistemu je sprejela ljudska skupščina LRS na 23. zasedanju dne 20. decembra 1961.

Titova 70-letnica

Rdeči komunistični vladar v Jugoslaviji maršal Josip Broz Tito bo letos 70 let star. V Jugoslaviji se že sedaj pripravljajo, kako bi čim bolj slovesno proslavili ta življenjski jubilej svojega komunističnega diktatorja. V Zagrebu pri tamošnjem časopisnem založništvu pripravljajo reprezentativno knjigo o Titovem življenju in delu od leta 1892 do najnovejših dni. Za izdajo knjige so sestavili poseben uredniški odbor. Člani tega odbora so po vsej državi pregledali vse fotoarhive, kakor tudi nekatere privatne zbirke Titovih slik in tudi preučili vsa objavljena Titova dela. Za knjigo so odbrali 800 slik velikega formata, teksta bo pa kakih 200 strani. Knjiga bo izšla v srbskem in hrvatskem jeziku, nato pa v ostalih jezikih.

Naraščanje avtomobilskega prometa v Ljubljani

V Ljubljani je začel avtomobilski promet tako naraščati, da za osebne avtomobile nimajo več zadosti garaž. L. 1959 je bilo v Ljubljani 3.910 osebnih avtomobilov. Teda so napovedali, da bo imela slovenska prestolnica leta 1970 8980 motornih vozil, leta 1990 pa 20.500. Podatki iz lanskega tretjega četrtletja pa so prekoračili vsa predvidenja, kajti v mestu so našli že 5.550 osebnih avtomobilov. Seveda za tolikšno število avtomobilov v mestu ni zadosti razpoložljivih garaž. Zato so na občini mnenja, da bo mogoče vprašanje parkirnih prostorov ter garaž za shrambo avtomobilov mogoče rešiti samo z graditvijo večnadstropnih garaž.

V Jugoslaviji imajo 18.800 slepcev. To so ugotovili na IV. kongresu Zveze slepih Jugoslavije v Skopju, v kateri je udeleženo 17.200 članov.

„Na robu življenja“ je naslov knjige, v kateri so objavljena tri dela iz zapuščine Ljotja Kraigherja in sicer dva avtobiografska spisa „V hribih“ in „Fragment iz dachaških let“ ter „Večer pred hajko v hribih“. Knjiga je izšla pri Cankarjevi založbi v Ljubljani.

Ena od ljubljanskih občin Ljubljana-Bežigrad namerava Posavje preurediti v veliko izletniško središče. Na Savi nameravajo zgraditi velika moderna kopališča, restavracijo z veliko zmogljivostjo z zaprtimi in odprtimi prostori, razen tega pa še velik hotel. Na savskem bregu mislijo zgraditi tudi več plavalnih bazenov, v katere mislijo na peljati odpadno vodo iz tovarne Belinka, ki je popolnoma čista in ima temperaturo 26 stopinj C. Voda v teh bazenih bi kopalo sezono podaljšala. Levi breg Save — t. j. na črnuški strani mislijo proglasiti za narodni park, ki bi bil določen za sprehode. Raztezal naj bi se pa od Tacna do šent Vida.

V Ljubljani je bila v decembru razstava sodobne ameriške umetnosti. Je to potujoča razstava ter je bila pred Ljub-

ljano že v Beogradu, Skopju, Zagrebu in Mariboru. Zbral jo je newyorški Guggenheimov muzej s sodelovanjem še drugih ameriških muzejev. Razstava ni dala celotnega pregleda sodobnega ameriškega slikarstva, ampak samo ene prevladujoče smeri v njem: tkzv. abstraktni ekspresionizem.

Tovarna celuloze v Medvodah in Papirnice v Vevčah so se združile v nov obrat Tovarna celuloze in papirja Vevče Medvode.

V ljubljanski ljudski skupščini so sprejeli nov zakon o knjižnicah ter zakon o varstvu kulturnih spomenikov v LRS. K obema zakonskima osnutkom je poslanec dajal pojasnila predstavnik izvršnega sveta Beno Zupančič.

V Sloveniji so lani pridelali kakih 1000 ton manj hmelja kot 1960, ko je hmeljski pridelek dosegel količino 4200 ton. Je pa zato kakovost lanskega hmeljskega pridelka mnogo boljša, kot pa je bila leta 1960.

V Sloveniji se je nedavno mudil na študijskem obisku profesor slavistike na univerzi v Cambridgeu v Angliji dr. Robert Ayty. Izjavil je, da je slavistična veda v Angliji razmeroma še mlada. V glavnem se je razvila šele po drugi svetovni vojni. Sedaj poučujejo slavistiko na 10 angleških univerzah. Glavna pozornost velja ruščini, srbohrvaščini pa poučujejo na univerzah v Londonu, Oxfordu, Cambridgeu in Nottinghamu, slovenščino pa v povezavi s srbohrvaščino na univerzi v Londonu.

V mariborska kulturna revija je bila lani vrsta najrazličnejših kulturnih prireditev v drugem največjem slovenskem mestu.

Kulturno revijo so začeli z izvedbo Arničeve simfonije „Vojna in mir“. Zatem so se pa prireditve vrstile kar naprej. Tako so 1. oktobra na Gradšču v Slov. goricah odkrili spominsko ploščo pisatelju Ivanu Cankarju, Ljotju Kraigherju in Ivi Brnčiču, naslednji dan je bila v Mariboru otvoritev karštirih razstav. V študijski knjižnici je bila razstava ob 100 letnici mariborske čitalnice, v Umetnostni galeriji razstava krajevnih likovnih umetnikov, Jože Onič je pripravil razstavo tekstila in gobeline, pokrajinski muzej pa razstavo panjskih končnic. 8. oktobra je bila v gledališču razstava „Krstne predstave slov. dramskih, opernih in baletnih del v SNG Maribor od 1945 do danes“. 9. X. so v študijski knjižnici odprli razstavo „Taborišča in internacije v slov. literaturi“, 22. oktobra pa v Osankarici na Pohorju razstavo pohorskega bataljona.

Glasbeni program je poleg že omenjenih Arničeve simfonije še obsegal: 5. X. klavirski večer Acija Bertoničja, 14. X. „Štiri grobljane“ v izvedbi opernega ansambla, 17. X. koncert učiteljskega pevskega zbora Slavko Osterc in 17. X. moškega zbora Svobode ter 20. X. nastop mladih glasbenikov: Nene Hohnjec — klavir, Alojza Mordeja — čelo in Draga Goloba — oboa z orkestrom mariborske filharmonije.

Mariborska drama je pripravila premiero iger Borisa Grabnarja „Mimo narčta“ (8. X.) in komedije Dragutina Dobričanina „Skupno stanovanje“ (21. X.) Nastopali so tudi amaterski igralci Svobode in so 15. X. uprizorili Držičevo komedijo „Tripe de Utole“, s katero so prejeli tudi nagrado mesta Hvara.

Zanimiva je bila tudi prireditev 7. X.

v Kazinski dvorani „Beseda v mariborski čitalnici“.

Vse te prireditve so spremljala predavanja in javni pogovori o problemih mariborskega kulturnega življenja.

V Jakopičevem paviljonu v Ljubljani so nedavno razstavljali slikarji Bogdan Berčič, rodil se je v Ljubljani l. 1926 in tam tudi dokončal Akademijo upodablajočih umetnosti — 14 podob, Aleks Horvat, rojen 1929 v Sarajevu, študij slikarstva dokončal v Ljubljani — 10 olj in Izidor Urbančič, Ljubljancan, star 36 let, doštudiral slikarstvo v Ljubljani — 12 olj. Berčič je doslej razstavjal v Jugoslaviji, Italiji, Švici in Japonski. Horvat na razstavah Društva slovenskih likovnih umetnikov v Ljubljani in Urbančič po jugoslovanskih mestih ter Nemčiji.

Ljubljansko „Delo“ poroča, da po statističnih podatkih izvoz slovenske knjige zelo narašča. Računajo, da kupijo v inozemstvu vsako leto 30 do 40% več slovenskih knjig. V letu 1960 je znašal izkupiček izvoza slovenskih knjig v tujino 38 milijonov dinarjev, ugotavlja isti list in pripominja: „To dokazuje, da rojaki v drugih deželah radi segajo po domači knjigi, ki bi se — pravijo ljudje, ki se ukvarjajo v prodaji knjig v druge države — med njimi lahko še bolj uveljavila“.

Tri slovenska knjigotrska podjetja in sicer Državna založba Slovenije, Cankarjeva založba in Mladinska knjiga, ki opravljajo izvoz knjig, „si prizadevajo v svetu zbuditi čim večje zanimanje za leposlovna in znanstvena dela domačih avtorjev. Hkrati skrbijo za to, da so interesi obveščeni o založniški dejavnosti ter razpošiljajo po svetu kataloge, prospekte in seznime vseh knjig, ki izidejo v Sloveniji“. Največ slovenskih knjig prodajo v Združene države, zatem sledita Zapadna Nemčija in Kanada, „omeniti pa velja še Trst in Celovec, kjer si domača knjiga uspešno utira pot med slovenski živeli“. Največ kupujejo v inozemstvu izvirna domača dela, med katerimi „prednjačijo Ivan Cankar, F. S. Finžgar,

Vsak teden ena

BOM ŠEL NA PLANINCE

Narodna

*Bom šel na planince,
na strme vrhe,
bom šel od daleč
zagorske zvonč.*

*Zagorski zvonovi.
premilijo zvonjo,
nemara preljubo
k pogrebu nesó.*

*Pa če jo nesójo,
le naj jo nesó,
saj dolgo ne bode,
da pojdem za njo.*

*Zvoniti bom pustil,
kropiti pa ne,
kropile jo bodo
le moje solze.*

Fran Levstik, Josip Jurčič in drugi. verze“.

Umrli so. V Ljubljani: Andrej Cunj, uslužb. podjetja Slovenija Les, Franciška Kristl, roj. Rahne, Ana Pretnar, roj. Vule, Jože Pogačar, Herbert Gruen, književnik in novinar, Karel Mlakar, Tončka Pauer, Ivana Židan, dr. Viktor Tiller, prof. v p., Valentin Kobav, upok., Alojzij Kržišnik, šol. upravitelj v p., Ivan Benedik, Olga Ferjan, Antonija Cedilnik in Peter Ignatijev, uslužb. steklarne v Hrastniku, Ivan Cullet v Hrastniku, Alojzij Jurec v Koroški Beli, Jože Bolta, pos. v Hrastju, Franc Rozman, strojnik v tiskarni v Kranju, Ivan Merkancl v Izoli, Janez Maver iz Plešivice, Tine Čretnik v Storah, Lino Šinkovic v Piranu, Alojz Koželj v Vevčah, Vera Tancig, učit. v p. v Krški vasi, Jože Mlakar, član marib. drame v Mariboru, Jože Lederer, por. v p. v Slov. Konjicah, Rudolf Mlakar, obratovodja pekarne na Dolgem polju v Celju, Franciška Klopčič, roj. Drole v Kranju, Ivan Kapus, veterinar v p. v Radovljici in Ljudmila Škot, roj. Krek v Dobrovi.

SLOVENCIV ARGENTINI

BUENOS AIRES

Družabna prireditev verske revije Duhovno življenje v nedeljo, dne 4. t. m. je tudi letos zbrala veliko rojakov na slovenski pristavi v Morón-Castellariju.

Opoldne je bila na pristavi maša, ki jo je imel g. dr. Starc. V popoldanskih urah se je razvijal ostali del prireditve: Na pristavi so odprli razstavo slovenskega verskega tiska, na športnem delu pristave so pa bile živahne tekme otrok šolskih tečajev iz Morona, San Justa Ramos Mejije in fantov iz Adroguoja.

Pri srečolovu je zadela glavni dobiček — švalni stroj — Verica Lah, pri nagradnem žrebanju s plačano naročnino za leto 1962 so pa bili izžrebani:

1. dobiček: radio, Rev. štefan Novak, Tristán Suárez; 2. dobiček: slika Marije Pomagaj, Remec Andrej, USA; 3. dobiček: kos rjavega blaga, Belec Pavle, J. L. Suárez; 4. dobiček: komplet servis iz keramike: Rakovec Jože, Morón; 5. dobiček: pokrajinska slika, Grabnar Jože, Ramos Mejia; 6. dobiček: ženska pletena jopica, Tutovac Matko, Morón; 7. dobiček: brivski aparat, Andrej Lovše, Berazategui; 8. dobiček: kos sivga blaga, štefan Žigon, Rosario; 9. dobiček: knjiga Dhualagiri, Malovrh

Pavel, San Justo; 10. dobiček: usnjena blistrica: Koder Janez, Ramos Mejia.

SAN MARTIN

Prvi javni nastop novega slovenskega orkestra je bil v soboto, 3. februarja, v prostorih Slovenskega doma v San Martinu. Novi orkester, ki si je nadel ime „Triglav-Jazz“, sestavljajo: brata Benedičiča, brata Gruma in Kunčič. Sicer so tu in tam že preje nastopili, toda svoj prvi samostojni nastop so imeli šele preteklo soboto v San Martinu. Nastop je uspel. Videti je bilo, da so se mladi igralci na ta svoj nastop skrbno pripravili in so zato doživeli pri občinstvu dober in tople sprejem. Postrežba na tej prireditvi je bila v rokah Slovenskega doma in je bila tudi to pot odlična.

Vzajemni podporni sklad Slovenskega doma v San Martina je podporni ustanova, ki daje podporo ob smrti člana v znesku 6000 pesov, ob smrti svojca pa 2000.—. Pravico do te podpore ima samo tisti član, ki ima ob smrti že vplačan letni prispevek v znesku 100.— pesov za ta sklad. Pozivamo in prosimo vse člane, naj v svojem lastnem interesu takoj poravnajo ta prispevek za l. 1962 pri običajnih pobiralcih ali odbor-nikih Slov. doma.

Sodstvo v Sloveniji

Pod komunistično oblastjo je sodna oblast v LR Sloveniji urejena takole: V Ljubljani je vrhovno sodišče, v republiki je pa še 7 okrožnih sodišč in 38 okrajnih sodišč.

Sodišča so razvrščena po Sloveniji takole:

Vrhovno sodišče LR Slovenije, Ljubljana.

I. Okrožno sodišče Ljubljana

Pod njegovo pristojnost spadajo:

1. Okrajno sodišče Grosuplje za občini Grosuplje in Ivančna gorica; 2. Okrajno sodišče Kamnik za občino Kamnik; 3. Okrajno sodišče Domžale za občino Domžale; 4. Okrajno sodišče Kranj za občini Kranj in Trzin; 5. Okrajno sodišče Kočevje za občini Kočevje in Ribnica; 6. Okrajno sodišče Ljubljana za občine Dobrova pri Ljubljani, Litija, Ljubljana-Bežigrad, Ljubljana-Center, Ljubljana-Črnuče, Ljubljana-Mostje, Ljubljana-Polje, Ljubljana-Viž-Rudnik, Ljubljana-Sentvid, Ljubljana-Šiška, Logatec, Medvode in Vrhnikaa 7. Okrajno sodišče Radovljica za občine Bled, Bohinj, Jesenice in Radovljica; 8. Okrajno sodišče Rakek za občini Cerknica in Loška dolina; 9. Okrajno sodišče škofja Loka za občine škofja Loka, železniki in Ziri; 10. Okrajno sodišče Trbovlje za

občine Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi.

II. Okrožno sodišče Celje

Njegova pristojnost se razteza na: 11. Okrajno sodišče Celje za občine Celje, Laško, Šentjur pri Celju in Zalec; 12. Okrajno sodišče šmarje pri Jelšah za občino šmarje pri Jelšah; 13. Okrajno sodišče šoštanj za občini Mozirje in šoštanj; 14. Okrajno sodišče Slov. Konjice.

III. Okrožno sodišče Novo mesto

Pristojna je za: 15. Okrajno sodišče Brežice za občino Brežice; 16. Okrajno sodišče Metlika za občini Črnomelj in Metlika; 17. Okrajno sodišče Novo mesto za občini Novo mesto in Žužemberk; 18. Okrajno sodišče Trebnje za občino Trebnje; 19. Okrajno sodišče Videm-Krško za občini Senovo in Videm-Krško; 20. Okrajno sodišče Sevnica za občino Sevnica.

IV. Okrožno sodišče Maribor

Njegova pristojnost sega na: 21. Okrajno sodišče Maribor za občine Lenart, Maribor-Center, Maribor-Tabor in Marobar-Tezno; 22. Okrajno sodišče Ptuj za občino Ptuj; 23. Okrajno sodišče Slovenj Gradec za občino Dravo-

grad, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec; 24. Okrajno sodišče Slovenska Bistrica za občino Slovenska Bistrica; 25. Okrajno sodišče Ormož za občino Ormož.

V. Okrožno sodišče Nova Gorica

Pristojna je za: 26. Okrajno sodišče Nova Gorica za občino Dobrovo, Kanal in Nova Gorica; 27. Okrajno sodišče Idrija za občino Idrija; 28. Okrajno sodišče Ajdovšcina za občino Ajdovščina; 29. Okrajno sodišče Tolmja za občino Bovec, Kobarid in Tolmin.

VI. Okrožno sodišče Koper

Ima pod seboj: 30. Okrajno sodišče Ilirska Bistrica za občino Ilirska Bistrica; 31. Okrajno sodišče Koper za občino Koper; 32. Okrajno sodišče Piran za občino Izola in Piran; 33. Okrajno sodišče Postojna za občino Postojna; 34. Okrajno sodišče Sežana za občini Hrpelje in Sežana.

VII. Okrožno sodišče Murska Sobota

V njegovo pristojnost spadajo: 35. Okrajno sodišče Murska Sobota za občine Beltinci, Murska Sobota in Petrovci-Šalovec; 36. Okrajno sodišče Lendava za občino Lendava; 37. Okrajno sodišče Ljutomer za občino Ljutomer; 38. Okrajno sodišče Gornja Radgona za občino Gornja Radgona.

KOROŠKA

Koroška dijaška zveza

Slovenski dijaki in dijakinje so tudi na Koroškem pričeli z organiziranim delom. Že nekaj časa je bilo čuti, da slovenski dijaki in dijakinje pripravljajo ustanovitve lastne organizacije, v kateri bodo mogli razvijati svoje mlade sile. Pred božičem je prišlo tudi do formalne ustanovitve dijaške organizacije, do „Koroške dijaške zveze“. Namen dijaške zveze je, kakor sledi iz organizacijskih pravil, združevati slovenske dijake, jih usposabljaliti za kulturno delo med koroškimi Slovenci na osnovi krščanskih načel, izpopolnjevat njihovo splošno izobrazbo, jih idejno vzgajati ter poglobljati njihovo državljansko in narodno zavest. Glavna skrb Zveze bo torej pripravljati in usposabljaliti se za kulturno poslanstvo, ki je namenjeno slovenskemu izobražencu na Koroškem. Poleg tega pa bo Zveza poudarjala tudi pomen dobre in solidne šolske študijske podlage, da bo vsak član mogel strokovno in poklicno v polni meri izvrševati svoje dolžnosti.

Zanimanje za Koroško dijaško zvezo, ki si je zastavila velike cilje, je bilo veliko in je razveselljivo dejstvo, da se je zbralo na ustanovnem občnem zboru

nad 100 fantov in deklet. Vsi ti se zaveda, da so potrebne v koroškem slovenskem življenju nove, mlade moči, ki bodo mogle ohraniti in obnoviti vrednote, ki so jih prejšnji rodovi ustvarili. Za vse to delo, za katerega je treba mnogo idealizma, se bodo slovenski dijaki pridno pripravljali, da bodo mogli ob svojem času postaviti čelaga moča.

Gostovanje mariborske opere v celovškem gledališču. Mariborska opera, ki jo vodi dirigent Jakov Cipci, je gostovala v Celovcu koncem novembra. Nastopila je z znano Dvoržakovo opero Rusalka in moderno slovensko opero Mirka Poliča Deseti brat. Z obema predstavama je Mariborska opera zelo navdušila vse Korošce, ne samo Slovence, čeprav so bili ti večinski gledalci. Deseti brat Mirka Poliča je kljub temu, da je to romantična zgodba, zelo moderna kompozicija, glasba je deloma originalna deloma oprta na folklor. Poleg tega pa je precej zahtevna tako za pevce kot za orkester in dirigenta. Je pa Deseti brat vsebinsko „popravljen“, da ima bolj „režimsko moto“, kjer je Lovro Juvag nosilec „prekucskih idej“, graščak Marjan pa je zagrižen predstavnik zastarelega reda, ki mu je usojen konec...

SLOVENCI PO SVETU PO ŠPORTNEM SVETU

BRAZIL

Dosedanji profesor latinščine v nadškofjskem malem sementišču v Sao Roque Rev. Alojzij Ilc iz Ribnice na Dol. je bil imenovan za župnika fare Najsvetejšega Zakramenta v Sao Paulo. Istočasno je postal Rev. Viktor Pristov vikar pomočnik te župnije. Novi župnik je bil umeščen 28. jan. ob 10 dop. Slovesnost umestitve je opravil eden od štirih pomožnih škofov, ki je poverjen za imenovanje župnikov. Lepo je govoril o slovenskih duhovnikih, ki so prišli delovat v Brazil. Župnija leži v zemljepisnem središču 4 milijonskega vele mesta v bližini narodnega parka, kjer se prirejajo mednarodne razstave. Imenovanje na tako centralno župnijo priča o velikem ugledu, ki si ga je Rev. Ilc s petletnim delovanjem v nadškofiji pridobil. Novi župnik se je takoj lotil priprav za gradnjo nove cerkve, ki bo dolga 80 m. Pod njo bo prav tako obsežna dvorana, ki naj bi bila gotova še letos. Zemljišče za stavbo je stalo 12 milijonov cruzerov (četrt milijona dolarjev). — Poleg množice domačinov se je zbralo ob umestitvi tudi izredno število slovenskih rojakov, čeprav je bilo imenovanje v časnikih objavljeno le dva dni popreje. Podelitve te pomembne farslovenskemu duhovniku se veselijo Slovenci v Sao Paulo zlasti zato, ker jim bosta nova cerkev in dvorana v bližnji prihodnosti služili za versko in prosvetno središče, kjer se bodo počutili kakor na svojem. Pri izboru lege župnije je odločil tudi oziroma slovenske skupnosti, ki ji je kardinal vseskozi zelo naklonjen. Naslov č. g. Ilca je odsej: Rua Tutóia 1125, Ibrapuera, Sao Paulo, S. P., Brasil.

V Campinas sta se 27. januarja poročila Tereza Dolenc iz Kroke in Karel Prito. Na poroko je prišlo tudi več rojakov iz Sao Paula.

Istotam se je rodila Ivani Lombar iz Kroke in Janezu Brentenyani drugorojenka Marija.

KANADA

Torontski nadškof kardinal McGuigan je emigrantskim skupinam, ki žive na področju torontske nadškofije zelo naklonjen. Zlasti Slovenci so deležni njegove posebne naklonjenosti. Pokazal je zlasti ob nastanku slovenskih župnij v Torontu in graditvi obeh slovenskih farnih cerkva. Za novo leto se je zbralo predstavništvo emigrantskih skupin ter je kardinalu v njihovem imenu izreklo novoletna voščila. Slovensko skupino župnije Brezjanske Matere božje so zastopali dr. Srečo Pregelj, France Jan in njegova žena ga. Marija, kot predstavnica Kat. ženske

lige. — Slovenske vernike iz župnije Brezmadežne so pa zastopali Ivan Marn, Franc Osredkar kot tajnik slovenskega cerkvenega odbora in njegova žena ga. Mara kot predsednica Kat. ženske lige.

V župniji Brezjanske Matere božje se število župljanov vedno veča. To najbolje dokazuje statistika rojstev v minulemu letu, ki pove, da so imeli v tej fari 131 krstov, 70 deklic in 61 fantičkov. Porok v župni cerkvi je bilo 74. Nekaj župljanov se je poročilo v ZDA. Umrli so lani samo 4 župljani in 2 ne-župljani. Zaradi naraščanja števila župljanov in razmaha verskega ter prosvetnega življenja in zlasti zaradi vedno naraščajočega števila otrok, ki prihajajo v slovensko šolo, so začeli postajati dosednji prostori okoli farne cerkve že pretesni. Zato misli vodstvo župnije za nakup novih prostorov. V ta namen je za letošnje leto pripravilo velik srečolov, ki bo 24. junija t. l. na slovenskem letovišču.

V župnijski dvorani je bil 27. januarja prvi skupni sestanek aktivnih in pomožnih članov Marijine Legije. Kljub slabemu vremenu je bila udeležba kar lepa. Glavna govornika sta bila aktivni član Rado Krevs in duhovni vodja Stanko Boljka. Sestanek je vodil predsednik Anton Skubic.

Slovenski rojaki v Kanadi pripravljajo razstavo slovenskega tiska. Bo v dvorani župnije Brezjanske Matere božje. Organizira jo Slovensko kat. prosvetno društvo Baraga. Odprli jo bodo 24. februarja t. l. Prireditelji so na razstavo povabili okoli 20 izdajateljev časopisov, revij in knjig. Razstava razdeljena na dva dela. Prvi del bo obsegal knjige, revije in liste, ki jih bo mogoče na razstavi tudi kupiti odn. naročiti, v drugem delu bodo pa listi in revije ter knjige samo na ogled. Razstava ima namen pokazati kaj v svobodnem svetu slovenska politična emigracija premore na kulturnem, znanstvenem, socialnem, verskem, literarnem in časnikarskem področju. Začela se bo v soboto, 24. februarja s kulturnim večerom, ki bo posvečen slovenski besedi.

Igralci obeh slovenskih župnij v Torontu so v režiji Antona Ponkvarja nastudirali duhovito komedijo Charleja teta. Prva uprizoritev je bila napovedana za nedeljo, 4. februarja, v župnijski dvorani župnije Brezmadežne, ponovitev pa 11. februarja v župniji Brezjanske Matere božje.

NAROČAJTE IN ŠIRITE SVOBODNO SLOVENIJO

Velik uspeh slovenskega športnika. Konec decembra je bila v Oberstdorfu prva večja mednarodna smučarska skakalna prireditev. Startalo je kar 65 tekmovalcev iz 12 držav. Jugoslavijo so zastopali trije Slovenci: državni prvak Jemc, Oman in Pečar. Jemc se je odlično odrezal: skočil je 73,5 m in 74 m (najdaljši skok na tekmovalcu) in dobil oceno 219,5 točk ter si osvojil drugo mesto. Prvo je zasedel Finec Kirjonen s 226,5 točkami (73,5 m). Oman je zasedel 23. mesto z 206 točkami, Pečar pa 35. s 199.

Na umetnem drsališču v Ljubljani pod Cekinim gradom, ki so ga uradno odprli sredi decembra, je hokejski klub Ljubljana po ostri igri podlegel Beljanom 3:4. Na Jesenicah pa so se pomerili Jeseničani s sovjetskimi klubom Špartak. Ki predstavlja sredino najkvalitetnejših sovjetskih moštev. Jeseničani so tekmo izgubili tudi s 3:4. Nekaj dni potem je isto moštvo v Ljubljani premagalo slovensko reprezentanco s 7:0.

Prve smučske tekme v Sloveniji so bile 17. dec. v Planici, kjer so se pomerili tekači na progi na 8 km, članice mlajši mladinci in mladinke pa na 4 km. Nastopilo je 45 tekmovalcev. Prvi je bil med člani Gašper Kordež (Tr.) v času 29.10. pri članicah pa je prvo mesto osvojila Rekarjeva iz Mojstrane v času 17.16.

Na namiznotekniškem turnirju v Dugi resli na Hrvaškem se je pomerilo 16 najmočnejših jugoslovanskih igralcev. Urocinac in Ljubljancin Kern sta pripravila precejšnje presenečenje z osvojitvijo prvega in drugega mesta, kajti znani reprezentanti so precej razočarani.

Na 15. slovenskem namiznotekniškem prvenstvu, na katerem je nastopilo 141 tekmovalcev in tekmovalk, je naslov prvaka osvojil Teran iz Kranja, drugo mesto je zasedel Kern iz Ljubljane. Naslov nrvakinje pa je osvojila Čadeževa, prav tako iz Kranja, pred znanimi Pirčev. Petračevo in Plutovo.

Slovenski smučarji, ki bodo nastopili v alpskih disciplinah na svetovnem prvenstvu v Chamouxi v Franciji, so imeli pri svojih pripravah precej težav. Snega ni bilo dovolj za primerne treninge. Zato so imeli v načrtu odpotovati na trening v Cervinio v Italijo. Vse je bilo že pripravljen, celo kredit so imeli za 1.700.000 dinarjev, porabili pa so ga le 700.000. Z ostanom odobrenega kredita so nameravali oditi na trening v Italijo. Zaprošili so pri Jugoslovanski zvezi organizaciji za telesno kulturo za preostanek kredita. Od tam pa so jim odgovorili, da kredita ne bodo izplačali, dokler ne bo zvezni kapetan obložen.

Po statističnih podatkih umre na Japonskem vsak peti prebivalec v dobi od 40 do 49 let za rakom. Polovico smrtnih primerov pa pripisujejo japonski zdravniki raku na želodec. Po ugotovitvah dr. Sato, je primerov raka na Japonskem več tam, kjer jedo bolj slano. Te domneve je podprl dr. Sato tudi s poskusi na belih miših, ki so po podkožnih injekcijah soli dobile rakasta obolenja.

poslal načrta priprave za alpske smučarje — za olimpijske igre, ki bodo leta 1964 in pa za svetovno prvenstvo, ki bo leta 1966! Iz takega odgovora Zveze je čisto jasno, da ni za smučanje razumevanja; ni ga pa zato, ker v smučskem športu prvačijo le Slovenci.

OBVESTILA

Slovenska vas. V nedeljo, 11. februarja 1962, bo v društveni dvorani ob 17 deveti redni občni zbor društva „Slovenska vas“.

Na pustno nedeljo, 4. marca, bo v Slomškovem domu prijetna družabna prireditev.

SLOV. DOM V SAN MARTINU

bo imel na pustno soboto, 3. marca, zvečer v svojih prostorih

PUSTNO PRIREDITEV

Igra slovenski orkester Triglav-Jazz

NAJNOVEJŠE HLADILNIKE

BLED

ter vse ostalo za hišo in dom
Vam nudi vedno po najugodnejših cenah

Novak

Cerrito 2245 Lomas del Mirador

AKO ŠE NISI?

Potem izboljšaj in izpopolni svoj pletilni stroj z:

1. Avtomatično prestavo — „Variador de frontura“
2. Aparatom za avtomatično izbiro poljubnih volnenih barv — „Alistador de colores“

ki ti ga nudi domače podjetje

BRATA PIBER

San Justo, Pichincha 3973.

S tem si zagotoviš sigurno, stalno delo v vseh na trgu zahtevanih vzorcih, povečaš in izboljšaš produkcijo in prihrano na iglah.

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare

Redactor: José Kroselj

Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires,
Argentina

CORREO ARGENTINO Central B	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N 3824

Registro Nacional de la Propiedad
Intellectual No. 688.209

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1962: za Argentno \$ 530.—; za Severno Ameriko in Kanado 7 dolarjev, za pošiljanje z letalsko pošto 12 dolarjev. Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Bs. Aires, T. E. 33-7213

JAVNI NOTAR

Francisco Raul Cascante

Escribano Público

Pta. baja, of. 2.

Cangallo 1642

T. E. 35 - 8827 Buenos Aires

SLOVENCI!

V hotelu PRIMAVERA

Avda. Luro 2525

Mar del Plata

T. E. 2-8425

dobite najboljša postrežbo po zmernih cenah. V letošnji sezoni so na razpolago tudi prenočišča. Rojakom se priporočata

ZORA in DANICA

PRENOČIŠČA V MAR DEL PLATI

dobite z udobnostjo po zmerni ceni
PRI DRUŽINI PANGOS

Po dogovoru tudi uporaba kuhinje in zelenjave z vrta. Kolektiv pred vrati, ki Vas pelje na kopališča. Priporoča se

LUDVIK PANGOS

3 de Febrero 4522 (za žel. postajo)
Mar del Plata

SIMON RAJER

uradni prevajalec

Alsina 1418, 5. nadst., pis. 6

Capital

T. E. 38-5860

Vsak dan od 9-12 (razen ob sobotah)

IVAN PREGELJ

Na počitnice

Bilo je prve dni meseca avgusta v letu 1847. Ljubljanske latinske šole so se bile končale in šolarji so se porazgubili na vse strani, vsak na svoj dom. Med zadnjimi, ki se je šel muditi v mestu, je bil Kračmanov Matija z Bele na Korenjskem pod Storzcem. Peto šolo, rekli so ji poetika, je bil izdelal, pa je imel še nekaj opravka s poučevanjem drugih. Ko je vse vestno opravil, je zvečer zložil knjige in perilo v skrinjico, nalepil nanjo svoj naslov, pripravil potno torbo, vtaknil vanjo drobno knjigo, Prešernove poezije, in dobršen sešitek nepopisanega papirja, nekaj prigrizka in pijače. Nato se je priporočil gospodinjji, ženi barvarja Gestrina na Poljanah, naj ga skliče kar se da zgodaj, in legel. Matji Gestrinova mu je ustregla, ga zbudila ob prvi zori, še preden je zazvonilo jutro po ljubljanskih cerkvah, in mu šla kuhat zajtrk. Ni maral, pa je moral zajeti. Žena pa je medtem zgovorno jemala slovo: „Matija, pa zbogom! Očeta pa mater lepo pozdravi! In če s tem ali onim pri nas niste bili zadovoljni, kajne, Matija, tu naj ostane in pozabljen naj bo, kaj bi doma pravili!“

„Tudi kaj tožiti ne bi imel,“ je prešerno odvrnil dijak, „sebe pač, ki mi odpustite, če sem bil nereden in v napoto; saj sprevidim, kakšen križ je z nami šolarji.“

Dijak je vzel pokrivalo in palico, ohesil torbo čez rame in odprl vrata. Bil je na cesti. Zazvonilo je v šenkavžu jutro in dijak se je odkril. Pa je molil kaj razmišljeno. Šolsko poslopje mu je budilo spomine. Ozrl se je po oknih. Mežala so in se svetila v prvem soncu. Za trenutek se mu je zazdelo, da vidi za enim obličje svojega najljubšega učitelja, gospoda Luke Martinjaka. Pa ni videl nič, a je bil vendar vesel. Kakor je bil gospod Luka v šoli naročil, je na-

redil. Sešil si je papirja v zvezek, da bi vanj dnevno pisal vse, kar bi doma na počitnicah lepega slišal in doživel. Razigrano je zamahnil z roko proti oknom in dejal polglasno: „Zbogom, gospod Luka!“

Nato je šel, stopil v cerkev in zavil potem čez špitalski most pred frančiškane. Mimo Maliča je spel nato proti školjatom. Tam se je obrnil proti šiški. Skozl drevje mu je sijal izpod hriba v jutrnjem soncu Cekinov grad. Nekaj spominov na zadnje ljubljanske sprehode mu je vzdramilo dušo. Obšla ga je skoraj nekakšna bridkost, žalost slovesa po Ljubljani. Ozrl se je. Iz rahle megle se je kakor iz tance razmotavalo mesto. Poredno živo je kipel nad pozaspanimi strehami, ki so lovile šum cerkvenih zvonov, grad nad mestom. Kakor otok je rasel iz zelenja, megle in pesmi, ki so jo peli zvonovi. V mestu se je budila ulica, mestna kuhinja, trg in gostilna. Tukaj zunaj ob Cekinovem gradu je bila že dežela, deželjska cesta, rosa v travi, ob cesti so bili vrtovi, nji-ve, pristave in hosta...

„Zbogom, Ljubljana!“ je vzkliknil dijak presrečno. „Saj nisem vedel, da si tako lepa.“

Kakor dober šolar, ki je hotel v mestu ustreči ljubemu profesorju, gospodu Martinjaku, je pomislil na dnevnik v torbi. Iskal je pri sebi besed, da bi jih zapisal Ljubljani za slovo. Nič takega ni našel, nič presrečnejšega. Le prejšnje je ponovil v drugo in tretje: „Saj nisem vedel, da si tako lepa. Zbogom, Ljubljana!“

„Oha!“ ga je vzdramil nenadno sredi hitre hoje glasen vzklik. „Festina lente, počasi, moj fant!“

Dijak je bil zavil od šišenske cerkve tesno ob hišnem vogalu pa se je zaletel priletnežu, domače dobroduš-

nemu možu v odprte roke. Odstopil je gibko in se opravičil.

„Festina lente!“ je ponovil gospod in svarilno dvignil prst. Tedaj ga je šolar spoznal in se znebil prve zadrege.

„Glej, prirodoslovec iz šiške,“ si je dejal, „Ferdinand Šmid. Slovit polžar je in s polžarskim geslom me je prestregel, da ga nisem rogoberno podrl. Pa je zlato srce in z našim Martinjakom sta si dobra. Vljudno odzdravi, Matija, na lepi pozdravi!“

Tako je pomislil in pozdravil: „Festina lente, počasi pojdem, učeni gospod, pa dobro jutro želim.“

Z lepo besedo je udobrovoljil prijetnega gospoda.

„Studiosus, študent?“ je vprašal polžar. „Le kam se mu mudi, da je že na nogah?“ — „Domov na počitnice,“ je povedal dijak.

„Svntaxista, četrtošolec, kajne?“ je polžar odgovoril.

„Poetices abiturus, petošolec iz Martinjakovega razreda,“ je povedal šolar razločno. — „Ali pa je vzel kaj na pot, da ne bo lačen?“

„Za prvo lakoto,“ je odgovoril dijak. Prirodoslovec je segel k sebi in pomolil šolarju goldinar.

„Pa zakaj, gospod?“ je vprašal mladi.

„Za prvo žejo na prvo lakoto,“ je velel pokrovitelj Šmid.

*

Dijak je šel. Nekaj krat se je še ozrl za ljubeznivim in darežljivim gospodom in ga bil vesel. „Ferdinand Šmid,“ je dejal sam pri sebi, „daroval mi je goldinar pa še dober svet, naj hodim počasi. Vivat, naj živi! Gospod Martinjak bo vesel, ko bo bral v mojem dnevniku o tem srečanju. Res, začetek ni slab.“

Prožno in z veseljem srcem jo je dijak ubiral po cesti proti št. Vidu. Sonce je bilo zadnje megle s polja in grelo

občutno v pleča in hrbet. Plodna ravan je bila polna pridnih kmečkih ljudi, pa tudi cesta je bila živa. Dijak je proti svoji navedi pozdravljaj in ljudje so odzdravljali. Občutil je izredno vljudnost in veselje iz pesmi, ki jo je znal po Valentinu Vodniku. Pesem si je obujal v spomin in usmerjal korak po tej prvi slovenski umetni pesmi, ki tako zdravo in močno živi, da nikoli pozabljena ne bo. „Od straže hrovaške gor sonce mi pride,“ se je jemalo besede pótne mu na ustnice, misel pa mu je šla za tem, kar pesem pripoveduje o zadovoljnem Kranjcu. Vesel pesmi in kraja in še ljudi, iz katerih je bila pesem doma, je občutil mladi učenjak: „Saj to je, da je naš! Nobena nemška pesem tako ne pove kakor ta, ki naslika eno človeško lice za tisoč in tisoč sorodnih danes in za stoletja nazaj!“

Z nekakim čudno mehkim nasmehom si je popotni v teh mislih segel v torbo. Tam notri je nosil drobno knjigo, Prešernove Poezije, ki je bila šele nedavno izšla. Dijaka je opajala. Tačas pa je verjel in vedel drugače. „Prešeren,“ je dejal, „saj si mojster vseh mojstrov, a k srcu mi še nisi tako prirasel ko Valentin iz šiške. Opačaj, da glava in srce bolita, Valentin pa takih zdravi toči, da bi vriskal in pel.“

Osvobojeno in lahko je vrgel glavo kvilku in zaživžgal brezskrbno v lepo jutro. Bil je pred vasio.

„Kjer gospod Blaž Potočnik ovčé pasejo,“ je dejal dijak sam pri sebi. Ne da bi vedel kdaj, mu je res stal gospod Blaž ob strani...

„Torej rhetor, šestšolec že? Pa z Bele Kračmanov Matija. he? Ali na veš, kdo sem jaz?“ je vprašal šentvidski župnik dijaka. Bil je domače preprost, glasán, oblasten in veder. Pod pazduho je tiščal zaprašeno stensko uro, drugo manjšo je držal v roki. „No, pa povej, če veš! Kaj le kimaš? Kdo sem?“

V dijaku je zaigrala prirojena gorenjska šegavost in je dejal: „Ali naj

tako povem, kakor je zapisal doktor Prešeren?“

„Móliš o njem!“ je vzkliknil navidezno nejevoljno gospod Potočnik. „Mož je učen, pa ga je škoda. Grize. Ali naj bo sladak, če mu že tako gre na avetu, da Bog pomagaj!“ Prizanesljivo občutek je zvenel iz njegovih besed.

Dijaka je župnikova beseda zresnila in je dejal, da pač ni tako strupena zbadljivka o Potočniku, ko doktor sam pove, da merijo njegove puščice na najvišje glavé. Povedal je tudi, da dobro vé, kdo je gospod Blaž; omenil je učitelja Martinjaka, ki da je v razredu s solzami veselja prebiral njemu in vrstnikom Potočnikove pesmi iz Čbelce in dejal, da je Blaž gotovo drugi, če je Valentin prvi.

„Lej ga, Luko,“ se je zasmejal duhovnik. „Tako torej me opravlja? Nu, on ve. Jaz vem drugače.“

Prijel je dijaka za rame in ga obrnil ter mu pokazal mlekarico, ki je prav tedaj šla mimo in peljala mleko. „Vidiš?“ je vzkliknil, „na vozčku vozi. Kakor kolovratom po Gorenjskem pravijo pemci, ker so s češkega prišli, tako bi morali te vozčke imenovati Blaževe, zakaj moja iznajdba so in resnično: moje pesmi, še cerkvene, ti dóm, bodo prešle, ti vozčki pa ne bodo prešli!“

Tako je dejal in si sam priklimal. Nato pa je še govoril: „Takole, da me boš vsega poznal. Dohtar v Kranju me psuje, da ljudi v grob spravljam s svojo homeopatijo. Res je, pomagam, kolikor gre. Zdravim. Tu, vidiš, dve novi moji bolnici. V sklepe jima je šlo in v pljuča. Pa jih bom vendar spravil na noge. Kaj sem torej še? Urar!“

Veselo in čudaško ponosno je rožljaj z urama dijaku ob desno in levo uho. Potem je dejal oblastno kakor gospodar na kmečih pastirju: „Zdaj pojdeš pa z menoj v farovž!“

„Učitelj Martinjak,“ je mislil dijak sam zase, „če bom tako doživljal in toliko, kakor sem začel, tri take zvezke dnevnika napolnim.“